

BIODIVERSITEIT OP AKKERS ROEPT VERSCHILLENDE REACTIES OP

Bert Smit, Floor Geerling-Eiff en Eveline Stilma (PRI)

Mengteelten, zoals gerst-erwt of rogge-erwt, vergroten de biodiversiteit van akkers. Het inzaaien van akkerbloemen, waaronder korenbloem, klaproos en gele ganzenbloem, heeft daarbij een extra positief effect op de biodiversiteit. In het *Agri-Monitor* artikel 'Kleurrijke akkers: kans voor duurzame teeltsystemen' (november 2006) is aandacht besteed aan de bedrijfseconomische aantrekkelijkheid van biodiverse akkers. In dit artikel is de belevingswaarde van dergelijke akkers beschreven. Een vraag die hierbij aan de orde komt is of dergelijke biodiverse akkers ook de waarde van het Nederlandse landschap vergroten. Op basis van interviews zijn het LEI en PRI nagegaan wat in de ogen van de burger een mooi landschap is. De reacties van de respondenten waren heel verschillend. Zo bleek er een sterke relatie tussen perceptie en referentiekader te zijn. Het referentiekader wordt gevormd door de achtergrondkennis over landbouw en natuur, door ervaringen die zijn opgedaan in de jeugd, in de woonplaats of tijdens vakanties die zijn besteed in een natuur- of akkerrijk gebied (sentiment).

Interviews

In het kader van een promotieonderzoek naar seminatuurlijke akkerbouwsystemen zijn 30 personen geïnterviewd met verschillen in leeftijd, geslacht, opleidingsniveau, beroep en woonplaats (stad of platteland). Centrale vraag hierbij was: wat is volgens u een mooi landschap? Een deel van het interview bestond uit het rangschikken van foto's van biodiverse proefveldjes van 'mooiste' naar 'minst mooi'.

Eerste indruk

Veel respondenten waardeerden een graanakker. Vooral gerstvelden kregen een positieve reactie. Respondenten gaven aan dat gerst een open landschapsbeeld geeft 'met mooie, goudgeel gekleurde aren die met de wind meewuiven'. Rogge werd minder aantrekkelijk beleefd, vooral vanwege de lengte van de halmen. Ingezaaide akkerbloemen bij gerst en/of rogge verhoogden de belevingswaarde bij de meeste respondenten. Enkele respondenten associeerden deze toevoeging echter met onkruid. Erwt in mengteelt met gerst leidde niet bij iedereen tot enthousiaste reacties. Veel geïnterviewden vonden deze combinatie er 'rommelig' uitzien. Bij rogge had de toevoeging van erwt niet zoveel invloed op de perceptie.

Toelichting nut biodiverse akkers

Nadat de respondenten een eerste indruk van de velden hadden gegeven, werd het ecologische nut van biodiversiteit in akkers toegelicht. Biodiversiteit verhoogt de duurzaamheid van teeltsystemen doordat deze akkers meer nuttige insecten aantrekken dan homogene teeltsystemen en (in het geval van biologische teelt) er geen bestrijdingsmiddelen en kunstmest worden gebruikt. Het bleek dat ruim de helft van de respondenten, sommige bewust maar de meeste onbewust, in hun beleving al de voorkeur had gegeven aan biodiverse akkers. De meeste respondenten die een voorkeur gaven aan akkers met homogene gewassen, veranderden hun mening na deze toelichting. Zij vonden de meerwaarde van biodiverse akkers belangrijker dan hun persoonlijke voorkeur. Een klein aantal respondenten vond echter de persoonlijke beleving belangrijker dan het nut van biodiversiteit. Dit kwam ook doordat sommigen twijfelden aan de toelichting ten aanzien van duurzaamheid. Sommige actoren gaven aan dat er ook andere, bijvoorbeeld economische, factoren meespelen.

Drie akkertypen

In een derde ronde is de respondenten gevraagd een vergelijking te maken tussen biodiverse akkers en drie bestaande 'akkertypen': snijmaïs, bloeiende tulpen en akkerranden. Akkerranden werden zeer hoog gewaardeerd. De associatie met 'natuurlijkheid' was sterk. Tulpen gaven verdeelde reacties; veel mensen vonden een bloeiend bollenveld wel mooi, maar dachten ook aan 'kunstmatigheid', 'hoog middelengebruik' of 'korte bloeiperiode'. Op snijmaïs reageerde men zeer verschillend. Respondenten die positieve associaties met maïs en hun jeugd hadden waren positief over het gewas. Anderen misten juist de biodiversiteit en waren minder positief. Ook de hoogte van maïs werd als een nadeel ervaren.

Het ideale landschap

Tot slot werd gevraagd naar het 'ideale landschap' in de beleving van de respondent. De meeste ondervraagden zagen graag een afwisselend landschap met onder andere kleine akkers, koeien in de wei, houtwallen, poelen en/of akkerranden. Een kleinere groep respondenten koos voor een specifiek akkertype. Deze specifieke akkers moesten groot en kleurrijk zijn ofwel bestaan uit snijmaïs, gerst of gras, ofwel uit traditionele akkers met hoge biodiversiteit waaronder korenbloemen. Sommige respondenten vonden een landschap ideaal als hoge agrarische productie mogelijk zou zijn.

Waardering voor akkers

De waardering van respondenten voor akkers bleek sterk gerelateerd aan enerzijds hun beeld van het ideale landschap en anderzijds hun visie op natuur en landbouw. Uit het onderzoek kwam naar voren dat natuur op vier verschillende manieren werd ervaren:

- 'natuur is alles wat groen is en groeit', dus inclusief landbouwgewassen;
- 'natuur in reservaten', dus specifieke gebieden buiten de stad waar gerecreëerd kan worden, zoals heide, duinen, strand en zee, zoals gebieden van Natuurmonumenten maar ook de Utrechtse Heuvelrug;
- 'waarde voor flora en fauna', ofwel hoogwaardige flora en fauna met veel biodiversiteit, maar eventueel wel beheerd door mensen;
- 'oorspronkelijke natuur', ofwel natuurgebieden zonder menselijke bemoeienis.

Respondenten die natuur beschreven als 'oorspronkelijke natuur' en respondenten met een sterke voorkeur voor een afwisselend landschap prefereerden wilde bloemen in akkers, akkerranden en erwten. Deze respondenten hadden een afkeer van tulpen en snijmaïs. Bij respondenten met een bredere visie op natuur verschilden de voorkeuren sterker. Respondenten met een voorkeur voor tulpen of zonnebloemen prefereerden eveneens kleuren in akkerranden of akkers maar ook de netheid en structuur van tulpen en maïs. Degenen die hoog scoorden op maïs- en gerstvelden waren over het algemeen productiegericht. Zij zagen bij voorkeur kleur terugkomen in de akkerranden, omdat deze niet bedreigend zouden zijn voor de productiviteit van de akkers.

Meer informatie:

Het onderzoek is uitgevoerd binnen het programma 'Scheppen van Ruimte', aanvullend op promotieonderzoek bij Wageningen UR. Eveline Stilma hoopt haar proefschrift 'Design of biodiverse production systems for the Netherlands' op 13 juni te verdedigen.